

Ed.

451. Frumvarp til laga

um, að ágreiningur milli Eimskipafélags Íslands h/f og Skipaútgerðar ríkisins o. fl annarsvegar og Stýrimannafélags Íslands hinsvegar skuli lagður í gerð.

Flm.: Hermann Jónasson.

1. gr.

Í gerð skal lagður ágreiningur sá um ráðningarkjör, sem nú er uppi milli Eimskipafélags Íslands h/f, Skipaútgerðar ríkisins, Eimskipafélags Reykjavíkur h/f og Eimskipafélagsins Ísafoldar h/f annarsvegar og hinsvegar Stýrimannafélags Íslands. Skal úrskurður gerðardóms þessa vera fullnaðarúrskurður og hvorugur deiluaðili láta hinn gjalda þátttöku sinnar í deilunni.

2. gr.

Gerðardóminn skipa formaður og fjórir meðdómendur. Skulu þeir nefndir til starfans sem hér segir: Hæstiréttur skipar formann dómsins. Ennfremur tilnefnir hæstiréttur fjóra menn, en af þeim ryðja deiluaðiljar hvor sínum manni. Hina tvo skipar hæstiréttur síðan til að taka sæti í dómnum. Loks tilnefna deiluaðiljar hvor sinn mann í dómnum.

Nú ryðja deiluaðiljar, annarhvor eða báðir, ekki dómnum innan þess tíma, sem dómsformaður tiltekur, og ryður þá dómsmálaráðherra dómnum í þess stað.

Nefni deiluaðiljar, annarhvor eða háðir, ekki mann í dómnum af sinni hálfu innan þess tíma, sem dómsformaður tiltekur, skal hæstiréttur nefna í dómnum í þess stað, og skal hann, eftir því sem við verður komið, tilnefndur þannig, að líklegt megi telja, að hann liti á deiluna frá sama sjónarmiði og dómari tilnefndur af aðiljanum myndi hafa gert.

Nú verður laust sæti í dómnum, og skal þá um tilnefningu manns í það sæti fara svo sem um val þess manns, sem forfallast hefir.

3. gr.

Hver lögráður íslenskur ríkisborgari er skyldur að taka sæti í dómnum samkvæmt löglegri kvaðningu. Dómendur eru í starfi sínu opinberir sýslunarmenn og njóta réttinda og bera skyldur samkvæmt því.

4. gr.

Dómsformaður kveður dóminn saman og annast um, að störfum dómsins sé hraðað svo sem verða má. Skyldir eru aðilar að láta dómnum í té skýrslur og upplýsingar, sem dómurinn kann að æskja og aðilar geta í té látið, og getur dómurinn kveðið upp úrskurð, þótt annarhvor eða báðir aðilar mæti ekki. Ráðningarkjör þau, sem dómurinn úrskurðar, að gilda skuli milli aðila, skulu vera bindandi fyrir þá báða á sama hátt og hefðu þau verið ákveðin með samningi þeirra á milli. Kjör þessi skulu gilda til 1. apríl 1939.

5. gr.

Síðustu samningar, sem í gildi hafa verið milli deiluaðila, skulu gilda framvegis til bráðabirgða, þangað til úrskurður gerðardómsins fellur, enda skal gerðardómurinn kveða upp úrskurð sinn innan 7 daga frá því að dómendur hafa verið tilnefndir og dómurinn þannig fullskipaður. Dómurinn skal ákveða, að ráðningarkjör þau, sem hann úrskurðar, skuli gilda frá því að stýrimenn hefja vinnu á skipunum á ný. Dómurinn skal afla sér upplýsinga hjá sáttasemjara ríkisins í vinnudeilum um kröfur og tilboð deiluaðila. Hvorugum aðila má dómurinn dæma frekari rétt en hann hefir gert kröfur til fyrir sáttasemjara, þó þannig, að stýrimenn sæti ekki lakari kjörum en segir í samningi þeim, er síðast gildi.

6. gr.

Úrskurður gerðardómsins vikur fyrir löglega gerðum samningi milli deiluaðila á hvaða tíma sem er.

7. gr.

Allur gerðardómskostnaður greiðist úr ríkissjóði.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt að tilhlutun ríkisstjórnarinnar og er fram komið vegna þess, að kaupdeila sú, sem Stýrimannafélag Reykjavíkur á í við Eimskipafélag Íslands og Skipaútgerð ríkisins, hefir reynt óleysanleg með sáttum eða samkomulagi milli aðila. Annar aðilinn hefir jafnframt neitað að leggja málið í gerðardóm.

Þegar sáttasemjari hafði gert árangurslausar sáttatilaunir í deilunni og horið fram miðlunartillögu, sem var felld, ritaði forsætisráðherra honum svo hljóðandi bréf:

„Út af kaupdeilu þeirri, sem nú stendur yfir á flutningaskipaflotanum vegna kaupkrafna stýrimanna, vill ráðuneytið hér með óska þess, herra sáttasemjari, að þér farið þess á leit við aðila í þessari deilu, að þeir leggi ágreiningsmál sín í gerð.

Þér hafið, herra sáttasemjari, tjáð ráðuneytinu, að þér telduð mjög óvænlega horfa um sættir í þessari deilu, vegna þess hve mikið virtist bera í milli. — Tjónið, sem leiðir af því, að þessi deila haldi áfram, getur hinsvegar skipt milljónum króna. Og með því að deiluaðilar eru annarsvegar Eimskipafélag Íslands og Skipaútgerð ríkis, en hinsvegar yfirmenn á skipunum, og því allir í mikilsvarðandi trúnaðarstöðum, telur ráðuneytið mega vænta þess af þessum aðiljum, að þeir sýni skilning á þessari málaleitun og fullan þegnskap sem deiluaðilar.

Gerðardóminn mætti að áliti ráðuneytisins skipa þannig, að aðilar tilnefndu sinn dómara hvor, en hinn þriðja reyndu þeir að koma sér saman um. Takist ekki slíkt samkomulag innan sólarhrings, ætti hæstaréttur, sáttasemjari ríkisins, atvinnu-málaráðherra eða annar hlutlaus aðili að tilnefna oddamann. Dómur þessara manna skyldi vera fullnaðardómur i umræddri deilu.

Ráðuneytið óskar þess, herra sáttasemjari, að þér ræðið við deiluaðila svo fljótt

sem verða má, berið upp fyrir þeim þessa málaleitun og fáíð svör þeirra við henni og sendið þau ráðuneytinu“.

Hinn 3. þ. m. barst forsætisráðherra svo hljóðandi bréf frá sáttasemjara ríkisins:

„SÁTTASEMJARI RÍKISINS Í VINNNUDEILUM

Reykjavík, 3. maí 1938.

Bréf yðar, herra forsætisráðherra, dags. í gær, varðandi kaupdeilu stýrimanna á flutningaskipum Eimskipafélags Íslands og Skipaútgerð ríkisins, þess efnis, að aðiljar leggi ágreiningsmál sín í gerð, lagði ég fyrir deiluaðilja í gærkveldi.

Stjórn Eimskipafélags Íslands og Skipaútgerð ríkisins samþykktu fyrir sitt leyti þessa meðferð málsins, en samninganefnd stýrimanna hafnaði henni.

Var þá gerð tilraun frá minni hlið að halda samningatilraunum áfram, en af því varð enginn árangur, og stendur því deilan enn óleyst.

Björn Þórðarson.

Til forsætisráðherra“.

En hinn 4. þ. m. barst svo forsætisráðherra bréf frá Stýrimannafélagi Reykjavíkur, svo hljóðandi:

„Vér leyfum oss hér með að tilkynna yður, hæstvirtur forsætisráðherra, að félag vort hefir með tilliti til þess, að enn hefir ekkert samkomulag náðst í deilunni milli stýrimanna og eimskipafélaganna hér, samþykkt tillögur yðar um frjálsan gerðardóm.

Ennfremur er þess óskað, að sama tilhögun verði þá einnig viðvíkjandi kjörum og vinnutíma stýrimanna á e.s. Heklu, Kötlu og Eddu.

Virðingarfyllt,

f. h. Stýrimannafélags Íslands,

Jón Axel Pétursson“.

Samkvæmt bréfi þessu hafa því báðir aðiljar fallist á frjálsan gerðardóm í máli þessu. En þegar aðiljar komu til viðræðna ásamt sáttasemjara að kvöldi 4. þ. m. og höfðu, að því er virtist, komið sér saman um allt gerðardómnum viðvíkjandi, reis ágreiningur út af því, að stýrimenn óskuðu, að í gerðardómssamningnum væri fram tekið það, sem þeir telja alveg fasta venju orðna, að fram sé tekið, er sætt er í kaupdeilum:

„Það er forsenda af okkar hálfu fyrir þessari lausn kaupdeilunnar, að enginn verði látinn gjalda þátttöku sinnar í henni á neinn hátt“.

Þessu neituðu hinir deiluaðiljar, sérstaklega Eimskipafélagið, að verða við. Hinsvegar bauðst stjórn Eimskipafélagsins til að lýsa yfir því, að þeir mundu afturkalla kærur á hendur stýrimönnum fyrir strok af skipunum og rita jafnframt Stýrimannafélaginu svo hljóðandi bréf:

„Í sambandi við samning, dags. í dag út af verkfalli stýrimanna á skipum vorum, skal ég staðfesta það gagnvart félagi yðar, að svo er um talað, að stýrimenn verði ekki látnir missa stöður sínar né færðir milli flokka vegna þeirra atvika, sem orðið hafa í sambandi við verkfallið“.

Á þessu eina atriði eru nú sættir enn einu sinni strandaðar.

Mestallur islenzki flutningaskipaflotinn liggur nú hér í höfn. Þessi stöðvun veldur meira tjóni en þjóðin fær afborið. Þykir því ekki annað fært en að flytja frv. þetta og lögbjóða gerðardóm í deilunni.

Jafnframt hefir forsætisráðherra í dag borizt svo hljóðandi bréf frá forseta Alþýðusambands Íslands.

„ALÞÝÐUSAMBAND ÍSLANDS

Reykjavík, 5. maí 1938.

Mér hefir nú samstundið borizt bréf frá Stýrimannafélagi Íslands, og leyfi ég mér að senda yður, herra forsætisráðherra, afrit af því bréfi hér með.

Ég vil, með tilvísun til bréfs þessa, leyfa mér að æskja þess, að í væntanlegu frumvarpi um gerðardóm í farmannadeilunni verði það tekið skýrt fram, að hvorugur deiluaðiljanna láti hinn á nokkurn hátt gjalda þátttöku sinnar í deilunni.

Virðingarfyllst

Stefán Jóh. Stefánsson.

Til forsætisráðherra.“

Vér leyfum oss hér með að tjá þér, herra forseti, að sá frjálsi gerðardómur, er forsætisráðherra stakk upp á og vér samþykktum í dag, var samþykktur í því trausti, að aðiljar, eins og oft er venja, við deilulok lýstu því skriflega yfir, að enginn verði látinn gjalda þátttöku sinnar í henni á neinn hátt.

Stjórn Eimskipafélags Íslands hefir ekki viljað lýsa þessu formlega yfir, en hinsvegar teljum vér okkur hafa fulla ástæðu til að ætla, að Skipaútgærd ríkisins myndi hafa gengið að umræddum skilyrðum. Höfum vér því neyðzt til að neita frekari tilraunum, sem ágreiningur er um viðvikjandi störfum dómsins og upptalningu á verkefnum hans o. fl.

Þar sem sýnt er, að margumrædd deila við eimskipafélögin muni halda áfram, öllum til tjóns, er það ósk vor og samþykki, að þú leitir eftir því, að lögfestum gerðardómi verði fengin úrlausn þessarar deilu, þó að því tilskildu, að lögin um dóminn kveði á um, að enginn af deiluaðiljum verði látinn gjalda þátttöku sinnar í henni á neinn hátt.

Þó að lögfestur dómur sé að þessu leyti ekki nauðsynlegur gagnvart Skipaútgærd ríkisins, þá teljum vér heppilegra, að dómurinn dæmi einnig þar um, svo og út af deilu við eigendur Kötlu, Heklu og Eddu.

Í trausti þess, að þú, herra forseti, veitir máli þessu liðveizlu þína og Alþýðusambands Íslands, þannig að stýrimenn megi við una.

Reykjavík, 5. maí 1938.

Virðingarfyllst.

F. h. Stýrimannafélags Íslands.

Jón Axel Pétursson.

Til forseta Alþýðusambands Íslands.